належить об'єкт, або до відповідної координаційної групи АТЦ при СБУ, якщо об'єкт є власністю юридичної, фізичної особи або використовується на інших законних підставах.

На підставі затверджених висновків координаційна група Антитерористичного центру при регіональному органі СБУ (далі – КГ АТЦ) формує регіональний перелік об'єктів. КГ АТЦ подають регіональні переліки об'єктів до штабу АТЦ при СБУ, який за результатами їх аналізу формує загальнодержавний перелік об'єктів, що затверджується керівником АТЦ при СБУ. Порядок формування загальнодержавного переліку об'єктів та підстави для включення до нього об'єктів визначаються керівником АТЦ при СБУ.

Штаб АТЦ при СБУ або відповідна КГ АТЦ аналізує та оцінює надану інформацію, в разі потреби отримує від державних органів, органів місцевого самоврядування, а також з інших джерел додаткову інформацію щодо антитерористичного захисту об'єкта.

Контроль за ефективністю здійснення заходів із забезпечення антитерористичної захищеності об'єктів здійснюється шляхом проведення КГ АТЦ тактико-спеціальних навчань і тренувань, організацію та проведення яких забезпечує штаб АТЦ при СБУ.

Державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми зобов'язані всебічно сприяти КГ АТЦ та штабу АТЦ при СБУ в організації та проведенні таких навчань і тренувань.

У разі виявлення недоліків в антитерористичній захищеності об'єкта КГ АТЦ надсилає в паперовій формі на поштову адресу державного органу, органу місцевого самоврядування, до сфери управління якого належить об'єкт, юридичної особи, яка є власником об'єкта або використовує його відповідно до законодавства, чи фізичної особи, яка є власником об'єкта або використовує його на інших законних підставах, а також штабу АТЦ при СБУ відповідну інформацію із зазначенням конкретних причин та умов, що негативно впливають на антитерористичну захищеність об'єктів, та пропозицій щодо їх усунення.

Отже, АТЦ при СБУ наділений повноваженнями здійснювати інспекторські повноваження, тобто адміністративні процедури та функції, зокрема й при віднесенні об'єктів можливих терористичних посягань, їх оцінці та визначенні критеріїв, роботи відповідних комісій тощо.

1. Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України: Указ Президента України від 14.04.1999 № 379. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/99#Text. (дата звернення: 24.01.2026).

2. Правила антитерористичної безпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2024 № 1172. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-2024-%D0%BF#Text (дата звернення: 24.01.2026).

3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638. URL: https://protocol.ua/ua/pro_borotbu_z_terorizmom/. (дата звернення: 24.01.2026).

Тетяна КОЛОМОЄЦЬ
декан юридичного факультету
Запорізького національного університету
(м. Запоріжжя, Україна),
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
заслужений юрист України

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДПОВІДНОГО ПРАВА ОСОБИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Одним із інструментів забезпечення національної безпеки варто вважати державну службу. І не тільки її «мілітаризовану складову», що є цілком логічним і зрозумілим з огляду на функціональне призначення та особливості правового регулювання останньої, але й т. зв. її «цивільну складову», оскільки забезпечення національної безпеки залежить прямо й від професійної діяльності тих осіб, які наділяються публічно-владними повноваженнями для реалізації завдань і функцій держави та місцевого самоврядування. Від того, чи буде

«ризикованою» у широкому розумінні цього слова професійна діяльність осіб, наділених публічно-владними повноваженнями для реалізації завдань і функцій держави та місцевого самоврядування, буде залежати формування та реалізація внутрішньої та зовнішньої політики держави, забезпечення її територіальної цілісності, незалежності, а отже, й національна безпека в цілому. Незважаючи на досить детальне унормування засад реалізації права особи на державну службу у законодавстві України, процес формування яких тривав досить тривалий час, варто стверджувати, що зовнішня збройна агресія проти України виявила («оголила») нерелевантність відповідної «базової», «звичної», «стандартної» нормативної моделі вимогам і запитам відповідного адміністративно-правового («неординарного») режиму й актуалізувало у свою чергу пошук шляхів або ж вдосконалення чинної нормативної моделі або ж пошук нової. З огляду на ресурсність законотворчих процесів в цілому та екстремальних умов протидії зовнішнім загрозам для національної безпеки в Україні вирішення відповідного питання вимагає не тільки максимальної оперативності, але й інноваційного підходу з огляду на появу нових викликів та потребу впровадження новітніх інститутів. В узагальненому вигляді можна умовно виділити у реалізації права особи на державну службу в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні декілька блоків «викликів та шляхів їх вирішення (подолання)» у розрізі нормотворчих та правозастосовних ініціатив держави, вирішення яких безпосередньо пов'язане із впливом на національну безпеку.

По-перше, це забезпечення допуску осіб до державної служби, із пошуком оптимальної унормованої моделі, яка забезпечує поступову адаптацію (від «паузи» до відновлення дії) «стандартної моделі» до реальних вимог воєнного часу у частині дотримання процедурних правових стандартів, із одночасним забезпеченням підвищеного захисту персональних даних, впровадженням тимчасової дії альтернативних варіантів допуску особи до посад державної служби задля оперативного подолання нагальних проблем «кадрового голоду» на державній службі.

По-друге, зміна векторів у формуванні «компетентнісного профілю» державного службовця із адаптацією його до реальних вимог правового режиму воєнного стану (урахуванням допуску до державної служби ветеранів та ветеранок, осіб із особливими потребами, забезпечення їх спроможності до професійної діяльності не тільки в межах держави, але й інтеграції у професійне європейське та світове середовище, формування цифрових, іншомовних та інших компетентностей тощо). З огляду на це, актуальності набуває потреба унормування вимог щодо процедури професійної підготовки державних службовців, інноваційного погляду на зміст такої підготовки, можливості залучення іноземних партнерів, забезпечення навчання державних службовців упродовж всього періоду їхнього перебування на державній службі, пошук стимулів для їхнього професійного зростання й новаторства, впровадження новітніх форм навчання тощо. І у цьому контексті варто згадати, наприклад, про навчання за програмою «Інструменти OSINT в процесі прийняття управлінських рішень: особливості використання геолокації», яка, за словами Наталії Алюшиної, Голови НАДС, « … використання геолокації має безпосередню практичну цінність для аналізу подій, моніторингу ситуацій та оцінки ризиків … а уміння працювати з відкритими джерелами інформації вже стало складовою професійної спроможності управлінця та важливим елементом інформаційної стійкості держави» [1]. Не менш важливим є й навчання державних службовців за проєктом Eng4PublicService з безкоштовного вивчення ними англійської на мультимедійній онлайн-платформі EF, що реалізується НАДС у співпраці з освітньою організацією EF Language Learning Solutions й метою якого є «посилення мовної спроможності публічних службовців» [2] до професійного служіння публічним інтересам в умовах євроінтеграції, в т.ч. у період дії правового режиму воєнного стану. «Eng4PublicService – це вже не експеримент, а сталий елемент професійного розвитку публічних службовців … що дозволяє формувати нову якість державної служби – відкритої, компетентної, європейської» [3]. Нагальності набуває потреба формування у державних службовців компетентностей з перехідного правосуддя, що в умовах війни істотно актуалізує їхню «інституційну зрілість» до впровадження відповідних механізмів у свою професійну діяльність на посадах в органах публічної влади, до забезпечення гарантій постраждалим особам, підготовки до деокупації й реінтеграції територій, до вирішення питань репарацій, документування шкоди та формування гарантій неповторення порушень прав людини [4].

По-третє, адаптація умов державної служби до особливостей її сучасного контингенту (насамперед у частині реалізації програм безбар'єрності). Насамперед мова йде

про реалізацію Всеукраїнської освітньо-інформаційної кампанії «Держава без бар'єрів» як « … складової Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні … й досягнення її ключових цілей: формування людиноцентричних політик, підвищення доступності публічних послуг і розвитку професійної спроможності публічних службовців» [5] й акцент уваги зосереджується не тільки на унормуванні засад інфраструктурних змін, а про зміну в цілому « … підходів до формування команд, комунікації та надання послуг» [5]. Особливий акцент варто зосередити на унормуванні засад «привабливості» державної служби для жінок із урахуванням істотної активізації їх участі у всіх процесах у державні «на фоні» пріоритетності участі чоловіків у реалізації державної мобілізаційної політики. І це не про «тимчасовий спрощений доступ жінок до посад державної служби», в т.ч. й на керівних посадах, а мова йде про унормування засад ефективного, відкритого та інклюзивного лідерства, в т.ч. й жіночого, в органах публічної влади країн. Не меншою гостротою відрізняються й результати нормативних ініціатив держави щодо унормування доступу до державної служби ветеранів та ветеранок, в т.ч. й стосовно його «певного спрощення», із впровадженням сервісу «е-карта», який істотно полегшує процес пошуку вакансій й доступу до відповідних посад.

По-четверте, впровадження інструментів підвищення «привабливості» державної служби для осіб в умовах дії правового режиму воєнного стану (насамперед мова йде про реалізацію програм щодо залучення молоді на державну службу, модернізацію систем управління кадрами, впровадження інноваційної моделі оплати праці тощо). Так, зокрема, за період дії правового режиму воєнного стану позитивними є результати реалізації проєктів HRMIS, JDS, оновлення моделі класифікації посад, а також унормовано новітні критерії для визначення розмірів оплати плати державних службовців. Беззаперечно, що в умовах дії правового режиму воєнного стану актуалізується питання, як забезпечити привабливість державної служби для молоді й забезпечити омолодження кадрового ресурсу останньої у контексті міграційних процесів та безпекових загроз в Україні (програми молодіжного лідерства, стажування молоді на посадах державної служби, перегляд коефіцієнтів та складових формування оплати праці тощо).

По-п'яте, унормування засад для формування «майбутнього» державної служби та уникнення ризиків «кадрового голоду» як загрози для національної безпеки України, успішним прикладом чого цілком можна вважати реалізацію експериментального проєкту щодо створення резерву працівників державних органів для роботи на деокупованих територіях України (Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2023 р. № 52), завдяки якому за два роки (завершився 23 травня 2025 року) вдалося сформувати кадровий резерв, який налічує понад 3 200 осіб і який є інструментом забезпечення спроможності органів влади відновити публічне адміністрування на звільнених територіях.

---

1. Відбулося навчання для державних службовців категорії «А» щодо використання OSINT-інструментів у процесі прийняття управлінських рішень. URL: https://nads.gov.ua/news/vidbulosia-navchannia-dlia-derzhavnykh-sluzhbovtsiv-katehorii-a-shchodo-vykorystannia-osint-instrumentiv-u-protsesi-pryiniattia-upravlinskykh-rishen (дата звернення: 28.02.2026).
2. Проєкт Eng4PublicService з безкоштовного вивчення публічними службовцями англійської мови. URL: https://nads.gov.ua/news/proiekt-eng4publicservice-z-bezkoshtovnoho-vyvchennia-publichnymy-sluzhbovtsiamy-anhliiskoi-movy (дата звернення: 28.02.2026).
3. Три роки «Eng4PublicService»: англійська, яка змінює публічну службу. URL: https://nads.gov.ua/news/try-roky-eng4publicservice-anhliiska-iaka-zminiuie-publichnu-sluzhbu (дата звернення: 28.02.2026).
4. Голова НАДС Наталія Алюшина взяла участь в дискусійній платформі «Кращі практики та виклики реалізації механізмів перехідного правосуддя». URL: https://nads.gov.ua/news/holova-nads-nataliia-aliushyna-vziala-uchast-v-dyskusiinii-platformi-krashchi-praktyky-ta-vyklyky-realizatsii-mekhanizmiv-perekhidnoho-pravosuddia (дата звернення: 28.02.2026).
5. Голова НАДС презентувала Всеукраїнську кампанію «Держава без бар'єрів» на засіданні Ради безбар'єрності. URL: https://nads.gov.ua/news/holova-nads-prezentuvala-vseukrainsku-kampaniiu-derzhava-bez-barieriv-na-zasidanni-rady-bezbariernosti (дата звернення: 28.02.2026).